

Stævnet.

Midt i Rundbyerne var der i ældre Tid en aaben, ubebygget Plads, uden om hvilken Gaardene med deres Tofter laa. Pladsen kaldtes Forten, oprindelig forta, hvor ta betyder Indhegning, Fold. Den tilhørte alle Bymændene og har fra først af maaske især været brugt som et Sted, hvor Byens Kvæg kunde være i Sikkerhed om Natten, men tillige var den Samlingssted for Bymændene og tildels fælles Gaardsplads for de omliggende Gaarde. Den var omgivet af et Garde eller en Jordvold, hvori der var Led indtil Gaardene og til de Veje, der førte til eller fra Byen. I Langbyerne var Forten den mellem Gaadrækkerne liggende Vej eller Gade. Forten kunde ogsaa være Betegnelse for den indhegnede Drivevej for Kvæget ud i Marken, og senere i Formen Fortov for Jordstykket foran et Hus.

I Sallinge har den aabne Plads mellem Gaardene været der, hvor nu Købmandsforretningen med Gaardsplads og Have og Vejene deromkring er. Vejene fra Syd, Nord og Vest løb sammen her lige Nord for Aaen, der tidligere bredte sig som en lille Sø med sumpede Bredder til begge Sider for den nuværende gamle Landevejsbro. Kranset af Gaardene og Banken mod Nord og formodentlig ogsaa Trægrupper laa Pladsen idyllisk og indbydende for Bymændene, naar de vilde samles for at tale med hverandre om Byens fælles Anliggender eller for at høre nyt.

To af Byens Gaarde ligger endnu umiddelbart op til Pladsen, en tredje brændte for 20 - 30 Aar siden og blev flyttet noget tilbage fra Gaden. De to Nørregaarde laa indtil Udskiftningen lige Nord for paa hver Side af Vejen til Ølsted, saaledes at den tilgrænsende Jord udenom, undtagen mod Syd, hvor der var sumpet og mange Kildevæld, var helt optaget af Gaardene med deres Tofter og Haver og et enkelt eller et Par Huse.

I det nordvestlige Hjørne lige neden for Banken og tæt op til Gaarden Vest for Ølstedvejen var Stævnet med Klokken, som kaldte Bymændene sammen. Nærmere bestemt var Stedet der, hvor Byens Sprøjtehus stod til for en Snes Aar siden, og hvor nu et moderne Hus er bygget paa Hjørnet af Ølstedvejen og Vejen vesterud af Byen. Her har Bymændenes Sten da staaet i en Rundkred, og her kom de sammen i Reglen Søndag Eftermiddag, eller naar det var nødvendigt at møde til andre Tider.

I Tingbogen nævnes Stævnet nogle Gange, saaledes at det kan ses, hvor det har været. 1674 kom to Mænd drivende Syd fra med nogle Øksne, som skulde til Brobygaard og Gelskov, og "da som de kom paa Sallinge Gade lige for Stævnen" blev de standsede af en tredie, men drog derpaa videre vesterud af Byen gennem Vesterled. 1707 tales der om en Mand, som gik "ud paa Banken ved Stævneklokken fra Rasmus Hellesens Hus", og da hørte og saa han nogle tale med hinanden inde i Gaarden Sydvest for Stævnepladsen. 1679 er en af Bymændene blevet overfaldet paa Sallinge Gade "ved Sallinge Stævnegårde udenfor Stævningen." Stævnepladsen eller en Del af den maa da have været indgærdet særskilt paa den øvrige Plads.

I Gaarden nærmest ved Stævnet (Nordvest for denne) boede omkring ved 1700 Rasmus Rasmussen. Han benævnes i Kirkebogen 1701 som Rasmus Rasmussen ved Klokken i Sallinge 1705 gamle Rasmus Rasmussen ved Klokken og 1707 Rasmus Rasmussen Klokker. Han har maaske haft den Bestilling at ringe med Stævneklokken.

Paa den større Del af Pladsen nedenfor og Syd for Stævnet var Byens Fold. Det var en Indhegning til at sætte Kvæg i, som blev optaget paa Bymarken. Den kaldtes ogsaa Pantehave, fordi det optagne Kvæg blev betragtet som Pant for Bøden og Erstatningen for den Skade, det havde forvoldt. Det var Bymændenes Pligt, naar de traf løsgaaende Kvæg i Vangen, at drive det ind i Folden og overgive det til Foldværgen, Foldefogden eller Foldegemmeren, som her havde Tilsyn med det.

Byens Fold i Sallinge omtales 1707, som om den nu ikke mere eksisterede, i hvert Fald paa den aabne Plads midt i Byen. 1698 høres der om Folden i Nybølle, og 1669 om Folden i Højrup, hvor Rasmus Rasmussen er Foldeværge.

1707 var der Strid om en Del af Pladsen Syd for Stævnet. Jorden her maa for en Del have henligget ubenyttet i nogen Tid, siden Degnen Clemens Jørgensen havde tilegnet sig den og ladet den indhegne. Om denne "ved Klokken i Sallinge liggende Have", "den Have nedenfor Klokken" var der opstaaet Strid ligesom om "en anden Indhegning paa den anden Side Vejen" ind mod Clemens Jørgensens Gaard Sydvest for Stævnepladsen, hvor han ogsaa havde tilegnet sig et Stykke af Gadejorden. Under Sagen blev det forklaret, at der intet var paa Pladsen, da Clemens Jørgensen indtog Haven, men for en 30 Aar siden havde der staaet en Smedie, som var blevet opbygget til Svend Smeds Søn, Mads Svendsen i Odense og straks efter igen var blevet afbrudt.

Her havde ogsaa Byens Fold været og nogle Plantebede, som tilhørte Byen og i Særdeleshed 5 af Gaardene. Plantebedene var hvert Aar blevet indhegnet, men siden udlagt til Sallinge Gade og tilhørte den.

Ved Indtagelsen af Jorden paa den anden Side Gaden var denne blevet forringet og Fortovet formindsket, men nogle gamle Pile viste, hvor Gærdet før havde staaet. Her ved det gamle Gærde var en Brønd eller Kilde ud til Gaden, som hørte til Gaarden Nord for Gaden ved Klokken. En tidligere Ejer af Clemens Jørgensens Gaard, Jørgen Rasmussen (L I - 5), som var den sidste Selvejer i Sognet, havde forhen indtaget samme Grund og Brønd til sin Gaard, men Bymændene forbad ham det. Tidligere havde der været en Vej eller Gyde omkring Gaarden til Aabroen, men den forrige Ejer havde som Vederlag for Vejen, der maa være blevet nedlagt, nydt 1 Høveds Græsning i Bymarken. Da Gaarden havde Udkørsel til Gaden gennem en Port i Nordlængen, maa Vejen til Broen have gaaet Vest for Gaarden, hvor der var en smal Passage mellem dennes Vestlænge og den Vest for liggende Gaard. 1777 havde Gaarden ingen Østlænge, men laa aaben ud til Stævnet, og saaledes har det vel ogsaa været i 1707, da man fra Banken ved Stævneklokken kunde se, hvad der foregik paa Gaardspladsen.

I Nybølle maa Stævnet og Byens Fold have været der, hvor nu Mindesmærket for Byens Overgang til Selvejere er rejst. Hvorledes det har været i Hillerslev og Højrup kan ikke mere paavises.